

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۹/۰۳

شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های مدیریت توسعه شهری ایلام

مهران جنگلی^۱

چکیده

هدف از انجام این پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های مدیریت توسعه شهری ایلام است که به روش تحلیلی^۱ اکتشافی و ترکیبی انجام گرفته است. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از روش مصاحبه و پرسشنامه است. جامعه آماری پژوهش در مرحله کیفی مدیران دستگاه‌های اجرایی شهر ایلام به تعداد ۳۰ نفر و در مرحله کمی کارشناسان و مدیران شهرداری، آب و فاضلاب شهری و بهداشت و درمان می‌باشد که تعداد ۸۰ نفر از آنها به روش در دسترس انتخاب و بین آنها پرسشنامه توزیع شد. پرسشنامه پژوهش محقق ساخته است که روایی آن توسط کارشناسان و پایایی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی در نرم‌افزار لیزرل مورد تأیید قرار گرفته است. آزمون فرضیات از طریق آزمون‌های دوجمله‌ای و فریدمن در نرم‌افزار SPSS انجام شده است. با بررسی چالش‌ها ۹ چالش مدیریتی، قانونی-اداری، اقتصادی، کالبدی-فیزیکی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی، نظارتی، زیست-محیطی و مالی-بودجه‌ای شناسایی شد که از نظر کارشناسان مهمترین آنها قانونی-اداری می‌باشد.

واژگان کلیدی: شهر کوچک، مدیریت توسعه شهری، شهر ایلام، اولویت‌بندی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

^۱. کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات ایلام.

مقدمه

مدیریت امور شهری، آن‌هم در شرایط کنونی که شهرها با رشد شتابان و خلق مستمر مسائل جدید مواجه می‌باشند، وظیفه‌ای بسیار دشوار است که پایانی بر آن متصور نمی‌توان شد (پرهیزکار و فیروزبخت، ۱۳۹۰: ۴۴). دولت‌ها و ملت‌ها برای دستیابی به محیط بهتر و پایدارتر و زندگی جمعی آسوده‌تر، نیازمند الگوها و شیوه‌های مدیریت و نوآوری‌های بیشتر در اداره شهرها هستند. با این همه، روشن است که شهرها با توجه به شرایط در برگیرنده آنها از مسائل و مشکلات متفاوتی برخوردارند (ایراندوست و امینی، ۱۳۹۰: ۹۲). شهرها هر اندازه که کوچک هم باشند، با توجه به ماهیت شهری آنها، دارای گستره‌ای از مسائل و مشکلات هستند. واقعیت این است که پیچیدگی‌های شهر کوچک نشان می‌دهد که اگر ابزار و نیروی کافی برای مدیریت آن فراهم نشود، ولو کوچک و کم جمعیت باشد، اداره‌ی آن به مراتب از شهرهای بزرگ دشوارتر است. شهرهای کوچک با رکود اقتصادی و بیکاری دست به گریبانند، مدیران شهری آنها منابع مالی کمی برای اداره شهر دارند و دستشان برای خدمات‌رسانی و اجرای طرح‌های عمرانی بسته است (معصوم، ۱۳۸۰).

با رشد فزاینده جمعیت در شهرها و به دنبال آن افزایش مشکلات و مسائل ناشی از شهرنشینی در ابعاد وسیع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی لزوم ایجاد و استفاده از بسترهای مدیریت شهری احساس می‌شود (سونگ و همکاران، ۲۰۱۱). در این خصوص، به منظور کاهش و برطرف نمودن مشکلات یاد شده، ضروری است که وضعیت مدیریت توسعه شهری و برنامه‌ریزی توسعه شهری مدنظر قرار گیرد. همچنین با توجه به گستردگی وظایف مدیریت شهری، نیازمند وجود برنامه‌های توسعه با تشکیلات مشخص است تا مدیریت شهر به نحو مطلوب صورت گیرد (حلاجیان و شاد، ۱۳۹۴: ۳۹۹). پژوهش‌های متعددی در زمینه مدیریت توسعه شهری و چالش‌های شهرهای کوچک انجام شده که هر یک ضرورت پرداختن به موضوع

^۱ . Song et al

مدیریت شهری را بیان می‌نمایند از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به پژوهش‌های ذیل اشاره نمود:

گانو و همکاران (۲۰۱۲) معتقد است روش‌های سنتی مدیریت شهری در یک شهر مدرن دیگر قابلیت اجرایی ندارد و به نظر می‌رسد شبکه‌بندی مدیریت شهری (GUM) یک مدل نویدبخشی برای مدیریت شهری در قرن ۲۱ باشد. همچنین تصمیم‌گیری شهری می‌تواند به توسعه‌دهندگان استراتژی شهری در درک بسیاری از تعاملات محلی در شهرها، بررسی راهبردها، و بهبود رفاه جامعه کمک کند.

رسولی‌منش و همکاران (۲۰۱۱) بیان می‌دارند که به منظور کنار آمدن با چهار دهه از چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی جهانی، باید رویکردهای جدید در مدیریت شهری به منظور دستیابی به توسعه پایدار به کار گرفته شود. تا این حد که استراتژی‌های توسعه شهر، به عنوان روش‌های مدیریت استراتژیک، عملیاتی و اجرایی گردد.

لن (۲۰۱۱) عنوان می‌کند که پروژهای توسعه استراتژی که دولت می‌تواند برای کمک به توسعه مجدد مناطق شهری در نظر بگیرد توسط گروه صاحبان کسب و کار قابل اجرا است.

حلاجیان و شاد (۱۳۹۴) به شناسایی استراتژی‌های مؤثر در مدیریت توسعه شهری رامسر پرداخته‌اند.

پرهیزکار و فیروزبخت (۱۳۹۰) بیان نمودند که تغییر نظام مدیریت شهری تمرکزگرا به سوی نظام مدیریت غیر شهری متمرکز، لاجرم بایستی بر اساس رویکرد توسعه پایدار شهری باشد.

ایراندوست و امینی (۱۳۹۰) نشان دادند که عمده‌ترین مسأله بر سر راه مدیریت شهری در شهرهای کوچک، مسائل مالی و کمبود منابع مالی پایدار است، که البته این

ضعف با مشکلاتی همچون عدم انتخاب صحیح مدیران، عدم استفاده از فرصت‌های موجود (به دلیل ضعف مدیریتی و اقتصادی) تشدید می‌شود.

رهنما و صادقی (۱۳۹۱) دریافتند که در کلان‌شهر مشهد میانگین‌های شاخص‌های مورد بررسی مذکور کمتر از حد متوسط قرار دارد. از ۱۱ شاخص بیان شده، یک شاخص فراتر از حد متوسط (شاخص تعهد)، ۲ شاخص برابر حد متوسط (شاخص بسیج منابع و شاخص خودارزیابی) و ۸ شاخص دیگر، فروتر از حد متوسط هستند. خواجه‌بیان و راد (۱۳۸۹) عوامل تأثیرگذار در مدیریت توسعه شهری در دو بخش محیطی و فردی را شناسایی و ارتباطات مدیریت شهری با سه سطح شهروندان، دولت و محیط بررسی نمودند.

رضوی الهاشم و موسایی (۱۳۸۸) نشان داند که طراحی الگوهای جامع برنامه‌ریزی شهری در شهر تهران مستلزم مشارکت فعال شهروندان است. اما عمده مشکلات شهر تهران مربوط به حفاظت و نگهداری از طرح‌ها و برنامه‌های اجرا شده است. رهنمایی و همکاران (۱۳۸۸) برای کمک به ایجاد فرآیندهای تصمیم‌سازی مشارکتی در شهرهای میانی کشورهای در حال توسعه و به منظور کاستن از سطح فقر شهری و تأمین توسعه پایدار، سازمان همکاری شهرها، راهبرد توسعه شهر به عنوان ابزار مؤثری پیشنهاد داده‌اند.

بنابراین با توجه به پژوهش‌های پیشین برای دستیابی به توسعه و پایداری شهری، مدیریت توسعه شهری یکپارچه لازم است. هر فعالیت اجتماعی بدون وجود همکاری‌های همه‌جانبه از ابعاد مختلف و تعیین اهداف و ابزارهای رسیدن به آنها از هم می‌باشد و به بی‌نظمی می‌گراید. شهر نیز که پیچیده‌ترین و متنوع‌ترین جلوه‌های زندگی بشری را در خود دارد، بدون وجود همکاری بین دستگاه‌های مختلف در حوزه مدیریت شهری که ضمن انجام برنامه‌ریزی‌های لازم برای رشد و توسعه آینده شهر به مقابله با مسائل و مشکلات کنونی آن پردازد بی‌سامان می‌گردد. بنابراین انجام این پژوهش در راستای شناسایی مشکلات مدیریت توسعه شهری انجام می‌گیرد.

بنابراین این تحقیق بر آن است تا با بررسی اجمالی مدیریت توسعه شهری در شهر ایلام، این پرسش را به آزمون بگذارد که مشکلات و مسائل توسعه مدیریتی شهر کوچک ایلام کدامند؟ و اولویت مسائل و مشکلات توسعه شهری شهر ایلام چگونه است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

مدیریت شهری

مدیریت شهری یکپارچه و هماهنگ به مرکزیت، شهرداری و نهادهای ذیربط (اعم از دولتی و عمومی) تحت نظارت و سیاستگذاری محلی شورای شهر، الگوی عمومی موردنظر در تدوین وظایف شهرداری‌ها است. بدون این وحدت و هماهنگی بین سازمانی، کارایی و اثربخشی مجموعه اقدامات و منابع صرف شده برای اداره امور شهر و توسعه آن به شدت مورد سؤال و تشکیک است. در همین چارچوب، جامعیت فضایی و عملکردی شهرداری و مدیریت شهری در هدایت و کنترل تمام فضای شهر و همه ابعاد حیات شهری ضرورتی اصولی است (کاظمیان و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۳: ۱۶).

مدیریت شهری در کشورهای در حال توسعه را به صورت مفهومی جامع در رویکرد آن نسبت به شهرها و شهرهای کوچک در نظر می‌گیرند. در هسته اصلی آن، این جامع‌نگری مستلزم آن است که مسائل شهری هم‌زمان به عنوان مسائل سازمانی برای اطمینان از یک پاسخ استراتژیک و عملیاتی پایدار، یعنی همان ساختار یکپارچه مدیریت شهری نیز در نظر گرفته شوند (مک‌گیل، ۱۹۹۸: ۴۶۹). در ادامه فهرستی از تعاریف مختلف از مفهوم مدیریت شهری یکپارچه ارائه می‌گردد.

جدول (۱): تعریف و مفهوم مدیریت شهری با تأکید بر یکپارچگی

نویسنده	سال	تعریف و مفهوم مدیریت شهری با تأکید بر یکپارچگی
چارچیل	۱۹۸۵	با تأکید بر ایده پیچیدگی فزاینده، معتقد است که مدیریت شهری تنها به کنترل سیستم شهر اشاره ندارد، بلکه به روابط رفتاری و فرایندی فعالان بی‌شمار و تعاملات ساکنین با یکدیگر و با حکومت و با اداره کنندگان شهر نیز مربوط است
بیکر	۱۹۸۹	به دلیل پاسخ . . . که ساختارهای بخشی به طبیعت شدیداً پیچیده شهرهای به سرعت در حال رشد می‌دهند، لازم است مدیریت شهری دید وسیع‌تری نسبت به مسائل داشته باشد.
اشترن	۱۹۹۳	هرگونه مداخله در سیستم مدیریت شهری باید با رویکرد فراگیر و یکپارچه اتفاق بیفتد. رویکرد مطالعه شهر و سیاستگذاری شهری باید منعکس‌کننده تفاوت و تنوع موجود در شهرها باشد.
مک‌گیل	۱۹۹۸	برای تعریف مدیریت شهری باید بدانیم نیروی محرکه شهر چیست، راهی پیدا کنیم که کند. پیچیدگی سازمانی موجود مدیریت شهری با پیچیدگی مسائل شهری منطبق است و اطمینان حاصل کنیم که میان استراتژی اعلام شده رسمی و لازم‌الاجرا و توانایی عملیاتی موجود مدیریت شهری تطابق وجود دارد.
شابیوچیمما	۱۹۹۸	مهمترین وظیفه مدیریت شهری، پاسخگویی اثربخش به مشکلات و مباحث منفرد شهر و تقویت ظرفیت سازمان‌های دولتی و سایر بازیگران به منظور توانمندکردن آنها در انجام وظایفشان در فرآیند مدیریت شهری
چاکراباتری	۲۰۰۱	با اتخاذ یک رویکرد مدیریت یکپارچه با اصولی منعطف و در نظر گرفتن عدم اطمینان و پویایی‌های محیط شهری، می‌توان به عدالت در حل و رفع منافع پیچیده و ذینفعان متعدد دست یافت.
استوارت	۲۰۰۵	برای دستیابی به کارآیی، برابری، مشارکت، پاسخگویی مدیران و امنیت شهر در فرآیندهای مدیریت یک شهر، حکمروایی شایسته شهری پیشنهاد مناسبی است.
دیک	۲۰۰۶	مدیریت شهری تلاش برای هماهنگ کردن و یکپارچه کردن اقدامات دولتی و خصوصی برای چیره شدن بر مسائل ساکنان شهرها و ایجاد شهرهای رقابتی تر، عادلانه‌تر و پایدارتر است.

دیگ به	۲۰۰۶	مدیریت شهری مدرن عبارت است از فرآیند ایجاد، اجرا، هماهنگی و ارزیابی
نقل از		استراتژی‌های یکپارچه به کمک مقامات شهری بادر نظر گرفتن اهداف عملیاتی
کنینک و		بخش خصوصی و منافع شهروندان، در چارچوب سیاستی که در سطوح بالاتر
براستا		حکومت برای تحقق پتانسیل توسعه اقتصادی پایدار تدوین می‌شود.

مأخذ: کاظمیان، میرعابدینی، ۱۳۹۰.

شهرهای کوچک

در بسیاری از موارد در تعریف شهر کوچک، بر اندازه و میزان جمعیت تأکید می‌شود و آن نیز عمدتاً به دلیل محدود بودن اطلاعات در مورد دیگر ویژگی‌ها و خصوصیات و امکان تعریف جامع این شهرها با معیارهای اجتماعی و اقتصادی است. در آمریکا شهرهای کمتر از پنجاه هزار نفر شهر کوچک محسوب می‌شوند (برینان و هوئن^۱، ۲۰۰۳)، چنانکه شرانک و فرانس ورث^۲ نیز شهرهای کمتر از پنجاه هزار نفر را شهر کوچک به حساب آورده‌اند (شرانک و فرانس ورث، ۱۹۹۹: ۳)، در بلغارستان شهرهای با جمعیت کمتر از ده هزار نفر (انجمن ملی شهرداری های جمهوری بلغارستان^۳، ۲۰۰۳: ۲) و در بسیاری از کشورهای در حال توسعه اغلب شهرهای بین ۵۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ نفر شهر کوچک محسوب می‌شوند (بل و جین^۴، ۲۰۰۶)، و از نگاه سازمان ملل شهرهایی با صد هزار سکنه و کمتر از آن شهر کوچک محسوب می‌شوند (فنی، ۱۳۸۲: ۱۴). در ایران نیز هیچ تعریف رسمی برای طبقه‌بندی شهرها وجود ندارد و بنا بر ماهیت موضوع شهر کوچک جمعیتی از چندصد نفر تا پنجاه هزار و بعضاً تا صد هزار نفر را در برمی‌گیرد (زبردست، ۱۳۸۳).

1. Brennan & Hoene

2. Schrank & Farnsworth

3. National Association of Municipalities of the Republic of Bulgaria

4. Bell and Jayne

مشکلات مدیریتی شهرهای کوچک

بررسی وضعیت مدیریت شهری در ایران نشان می‌دهد، به دلایلی چون تمرکزگرایی، برون‌زا بودن برنامه‌ها و طرح‌های شهری، اقتصاد رانتی و مبتنی بر نفت، مدیریت شهری متمرکز و دولت‌گرا بوده و مدیریت از روند شتابان شهرنشینی و مسائل حاصل از آن، عقب مانده و در دام نگرش‌های از بالا به پایین گرفتار شده است که نمونه‌های مختلفی را در مدیریت شهر به همراه داشته است (تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸: ۴۶-۴۷).

مشکلات ناشی از رشد شهرهای بزرگ و تنوع و گستردگی مشکلات این شهرها، توجه برنامه‌ریزان را به شهرهای کوچک و رشد این شهرها معطوف کرد، با این توجیه که با تقویت این مکان‌ها می‌توان بسیاری از مشکلات شهرهای بزرگ را حل کرد و با دست کم از شکل‌گیری آنها پیشگیری کرد. از این منظر بیشتر مسأله‌ی مهاجرت و تغییر مسیر آن، و نقش شهرهای کوچک در حل بسیاری از مشکلات روستاییان مورد توجه بوده است، که رویکرد اصلی در کشور در دو دهه اخیر بوده است (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۶). در یک جمع‌بندی کوتاه از منابع و بررسی‌های اخیر عمده‌ترین مسائل در زمینه مدیریت شهرهای کوچک مورد بحث قرار گرفته، به قرار زیر است:

جدول (۲): چالش‌ها و مشکلات شهری

چالش	توضیحات
مسائل مالی	در شهرهای کوچک محدودیت و کمبود منابع مالی و فرصت‌های محدود تامین منابع وجه اشتراک بیشتر شهرداری‌ها و عمده‌ترین دغدغه مدیران شهری است. مشکلات مالی این شهرها از نبود منابع مالی پایدار، وابستگی شدید منابع دولتی و منابع غیر محلی و نبود توازن هزینه و درآمد سرچشمه می‌گیرد (زبردست، ۱۳۸۳، معصوم، ۱۳۸۰ و شیخ‌الاسلامی، ۱۳۸۵).

<p>شهرداری‌های کوچک فاقد چارچوب سازمانی مناسب و کارا برای انجام وظایف قانونی خود هستند (معصوم، ۱۳۸۰). رابطه بین شهرداری و دیگر سازمان‌ها و ارگان‌های ذی‌نفوذ در مدیریت شهر سازمان‌یافته و منسجم نیست و باعث شده تا شهرداری به عنوان مدیر شهر در تعامل مناسب با بازیگران عرصه شهر ناکارآمد باشد، به نحوی که باعث می‌شود تا بسیاری از اهداف مدیران در راه بهبود کیفیت شهر، با دشواری مواجه شود (زبردست، ۱۳۸۳) و (شیخ‌الاسلامی، ۱۳۸۵).</p>	<p>مسائل تشکیلاتی و سازمانی</p>
<p>وجود نیروهای غیرمتخصص و ناکارآمد در پست شهردار در شهرهای کوچک در مدیریت شهرهای کوچک چه در ایران و چه در کشورهای مختلف باعث مشکلاتی برای این شهرها شده است، شهرهایی که دارای پتانسیل‌های فراوان در همه سطوح مختلف برنامه‌ریزی و اجرا می‌باشند (انجمن ملی شهرداری‌های جمهوری بلغارستان، ۲۰۰۳).</p>	<p>ضعف تخصص مدیران</p>
<p>در مواردی جهت‌گیری‌های قومی و وجود برخی ویژگی‌های قومی ساکنین، مانعی برای توسعه شهر محسوب می‌شود که در آن گروه‌های مختلف سعی در تبلیغات ناصحیح به نفع خود و در مقابل دیگری دارند. بدون توجه به اینکه این کار در پیشبرد و پیشرفت شهر اختلال ایجاد می‌کند (زبردست، ۱۳۸۳) و (معصوم، ۱۳۸۰).</p>	<p>مسائل فرهنگی و قومی</p>
<p>مهاجرت افراد متخصص به شهرهای بزرگ‌تر و عدم امکان ادامه زندگی افراد متخصص در این شهرها، از جمله مسائل اساسی است که شهرهای کوچک و مدیریت شهری با آن مواجه هستند، این مسأله در کنار نبود امکانات فنی مورد نیاز، برای پیشبرد اهداف شهرداری، به خصوص اهداف عمرانی، باعث مشکلات زیادی برای شهرداران و مدیران این شهرها شده است (شرانک و فرانس‌ورث، ۱۹۹۹: ۵)</p>	<p>کمبود امکانات فنی و نیروی انسانی</p>
<p>یکی دیگر از مشکلات شهرداری‌های کوچک و میانی در سطح محلی، به مسائل تشکیلاتی و سازمانی آنها مربوط می‌شود. بسیاری از شهرهای کوچک و متوسط با آنکه طرح جامع یا هادی در اختیار دارند؛ اما معاونت شهرسازی یا اداری عمرانی ندارند؛ از این رو، در هدایت و اجرای پروژه‌های پیشنهادی طرح‌های توسعه خود، ناموفق‌اند؛ همچنین شهرداری‌های کوچک و میانی، فاقد کارمندان متخصص و فنی هستند و بخش اعظم نیروهای آنها را کارکنان صنفی تشکیل می‌دهند.</p>	<p>نبود سازمان متولی مستقل جهت اجرای طرح‌های شهری</p>

<p>در این شهرها اعضای شورای شهر، معمولاً از میان افراد معتمد و به اصطلاح، ریش سفید انتخاب می‌شوند که اطلاع چندانی راجع به امور شهری ندارند و این باعث ناکارآمدی شورای شهر، در این شهرها شده است (زیاری و همکاران، ۱۳۸۸: ۲۱۵).</p>	<p>انتصاب مدیران شهری بدون سابقه- ی مدیریتی</p>
<p>عدم تعیین جایگاه شهرهای کوچک و متوسط در نظام سلسله‌مراتبی یا شبکه سکونتگاهی کشور است. این نظام، در حال حاضر از ساختار مناسبی، برخوردار نیست و رابطه‌ی متوازن و متعادلی، میان اجزا آن به چشم نمی‌خورد (معصوم، ۱۳۸۰: ۹).</p>	<p>بی‌توجهی به شهرهای کوچک و میانی در برنامه‌های کلان ملی</p>
<p>در شهرهای کوچک و متوسط به دلیل اینکه استراتژی برنامه‌ریزی، بیشتر، از بالا به پایین است و سیاست‌گذاری‌ها در سطح ملی، تصویب می‌شوند و برای این‌گونه شهرها به اجرا در می‌آیند، شهروندان، کمتر در امور شهرها دخالت می‌کنند و نسبت به امور شهری خود بیگانه‌اند؛ درحالی‌که قطع مشارکت مردمی و قطع ارتباط شهروند از شهرداری به مثابه‌ی حذف ظرفیت شهری است و مساعدسازی افکار عمومی اگر به درستی انجام شود، می‌تواند بسیاری از معضلات شهری را کاهش دهد.</p>	<p>تمرکزگرایی و استراتژی از بالا به پایین و مشارکت ندادن شهروندان در امور شهر</p>
<p>تمرکز اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در چند شهر بزرگ و به ویژه در تهران، موجب توزیع نامتعادلی در رشد اقتصادی و جمعیتی در نقاط شهری کشور گردیده است. این ناعادلتی و نابرابری در سطح منطقه‌ای باعث شده که شهرهای کوچک و متوسط از نظر اقتصادی و فعالیت‌های صنعتی، فاصله زیادی با استانداردهای شهری داشته باشند. این فرایند، مدیریت شهری را در این شهرها با مشکل مواجه کرده است (تقوایی و مختاری، ۱۳۸۳: ۲۱ و ۲۲)</p>	<p>نابرابری در تخصیص خدمات و امکانات</p>

رویکردها و نظریات شهرهای کوچک

راهبرد توسعه روستا - شهری^۱: این راهبرد تجسم ایجاد شهرها در پهنه کشتزارها بود. یعنی روستا شهرهایی که پاره‌ای از عناصر کلیدی شهرگرایی را در نواحی کوچک و پرتراکم روستایی خود داشته باشند. به این ترتیب ناحیه روستا شهری به صورت

^۱ . Agropolian Development

واحد مناسبی برای طراحی یک برنامه توسعه آمایشی، از طریق برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری نامتمرکز، از سوی فریدمن و داگلاس مطرح شد (فریدمن و داگلاس، ۱۳۶۳: ۷۳-۷۰).

نظریه سلسله مراتبی میسرا: میسرا یکی از صاحب‌نظران توسعه منطقه‌ای به ویژه برای روش پایین به بالا که در آن، توسعه سطوح پایین سلسله مراتب فضایی یعنی مراکز شهری متوسط، کوچک، روستا شهرها و نقاط روستایی مورد توجه قرار دارند، از آن به عنوان تمرکز غیرمتمرکز یاد می‌کند. وی معتقد است جوامع روستایی برای رفع نیازهای تجاری کشاورزی خود به شهرهای کوچک نیازمندند. بنابراین لازم است که به مراکز کوچک و متوسط توجه بیشتری شود (میسرا، ۱۳۵۳: ۴۲).

راهبرد توسعه شهرهای کوچک و نقش آن در توسعه روستایی: این نظریه بر روابط پیوسته سکونتگاه‌های شهری و روستایی تأکید دارد، به صورتی که سکونت‌گاه‌های روستایی وابسته به شهر در نظر گرفته شده‌اند؛ زیرا نظام ناحیه‌ای در کشورهای در حال توسعه، براساس متمرکز سیاسی-اقتصادی طراحی گردیده و جریان‌های فضایی به شهر منتهی می‌گردند.

در این نظریه ایجاد شهرهای کوچک در پیوند عملکردی با حوزه‌های روستایی، محور قرار گرفته تا تنوع بخشیدن به اقتصاد صنعتی کردن، عرضه خدمات پشتیبانی، تجارتی کردن کشاورزی . . . و سرانجام سازماندهی و مدیریت توسعه را برآورده سازند. بنابراین بحث بر جلوگیری از رشد شهر بزرگ نبوده، بلکه هدایت و سرریز این رشد به نقاط موردنظر که در پیوند عملکردی با حوزه نفوذشان می‌باشند و فضای ملی را یکپارچه می‌سازند، است؛ تا زمینه را برای یکپارچه‌سازی فضایی فراهم آورد (صرافی، ۱۳۷۷: ۱۳۲-۱۳۰).

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از جمله پژوهش‌های تحلیلی، اکتشافی و ترکیبی براساس مطالعه کتابخانه‌ای و میدانی است. با توجه به اهداف و سوالات پژوهش پرسشنامه‌ای طراحی و بین مدیران دستگاه‌های اجرایی شهر ایلام تکمیل شده است، همچنین با استفاده از روش مصاحبه با شهرداران و کارشناسان مدیریت شهری برخی از اطلاعات گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش در مرحله کیفی مدیران دستگاه‌های اجرایی شهر ایلام هستند که تعداد ۳۳ نفر از آنها به عنوان حجم نمونه انتخاب شده است و در مرحله بعد کارشناسان و مدیران شهرداری، آب و فاضلاب شهری، بهداشت و درمان که تعداد ۸۰ نفر از آنها به شیوه در دسترس انتخاب و به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده است. گردآوری اطلاعات بصورت سیستماتیک شامل اطلاعات اسنادی، کتابخانه‌ای و آرشیو سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی، مراکز علمی همچون دانشگاه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و مراکز تحقیقاتی، شبکه‌ها، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی داخلی و خارجی و مصاحبه با کارشناسان و مدیران می‌باشد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و پرسشنامه می‌باشد که پس از کدگذاری، مصاحبه‌ها و ساخت مفاهیم و مقوله‌ها، پرسشنامه طراحی شد و پس از انجام پیش‌آزمون و انجام اصلاحات لازم و تعیین روایی و پایایی آن، بین نمونه آماری موردنظر توزیع شد. سپس پرسشنامه‌ها جمع‌آوری و در قسمت اول تحقیق به صورت تحلیل کیفی ارائه شده است. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از دو روش توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزارهای LISREL و SPSS تجزیه و تحلیل انجام شده است. در روش توصیفی با استفاده از آماره‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. و در روش استنباطی با استفاده از آزمون تحلیل عاملی به روایی و پایایی سوالات پرداخته شده و سپس به‌منظور آزمون فرضیات از آزمون‌های کلموگروف و اسمیرنوف، دو جمله‌ای و فریدمن استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

در این بخش با استفاده از روش مصاحبه و کدگذاری به گردآوری داده‌های خام پرداخته شد. برای انجام فرآیند مصاحبه و کدگذاری پس از مطرح کردن ۲ سوال اصلی از نمونه آماری اولیه به تعداد ۳۳ نفر خواسته شد تا به سوالات پرسشنامه به دقت پاسخ دهند. پس از گردآوری پرسشنامه‌ها پس از کدگذاری پرسشنامه‌ها پاسخ-های افراد را براساس کد مربوط به پرسشنامه و به تفکیک سوالات موردنظر استخراج و آنها را یادداشت نمودیم. در مرحله بعد پاسخ‌های مشترک هر ۳۳ کد پرسشنامه را مشخص و در جدول دسته‌بندی نمودیم. در مرحله بعدی برای همه پاسخ‌های افراد در ستون بعدی جدول مفهوم نهایی را متناسب با گویه‌ها می‌نویسیم. مراحل ذکر شده در جدول ۳ قابل مشاهده است.

جدول (۳): خلاصه مصاحبه پژوهشگر با افراد نمونه و مفهوم‌سازی چالش‌ها

مفاهیم	شماره مصاحبه شونده	داده خام
	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۳۳	انتخاب شهردار و اعضای شورای کم تجربه و غیرمتخصص در زمینه شهری
	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۳۳	عدم وجود آموزش صحیح به کارکنان و نیروهای شهرداری
	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۳۳	دخالت شوراها در امور غیرمرتبط با وظیفه آنها
مدیریتی	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۸ و ۱۰ و ۲۱ و ۳۰ و ۳۳ و ۲۰	عدم ثبات مدیریت در جایگاه شهرداری و پست‌های مدیریتی شهرداری
	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۸ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۷ و ۳۲ و ۱۴	نداشتن طرح و برنامه جامع در حوزه‌های مختلف شهری
	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۸ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۷ و ۳۲ و ۱۴	عدم دقت و توجه کافی در تدوین طرح‌های جامع و تفصیلی شهر ایلام

	کد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۸ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۷ و ۳۲ و ۱۴	عدم وجود برنامه‌ریزی استراتژیک و هماهنگی بین بخش دولتی و خصوصی
	کد ۵ و ۶ و ۱۱	عدم مدیریت واحد شهری و عدم تمرکز اختیارات در نهاد مدیریت شهری
	کد ۱۵ و ۱۹	عدم رعایت اصل شایسته‌سالاری در مدیریت های کلان شهری
	کد ۴ و ۱۸ و ۲۸ و ۲۴	عدم حمایت از بخش خصوصی و نبود برنامه مدون برای جذب سرمایه‌گذاری‌های این بخش
	کد ۴ و ۱۸ و ۲۸ و ۲۴	طولانی بودن فرآیندهای صدور مجوز و ... برای سرمایه‌گذاری
	کد ۸ و ۱۱	عدم هماهنگی دولت با شهرداری‌ها
	کد ۸ و ۱۱	دخالت دولت در مدیریت شهری
	کد ۱۰ و ۱۱ و ۱۳ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۸ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲	عدم همکاری و همراهی دستگاه‌ها و ارگان مربوط به شهرداری در توسعه شهر
	کد ۱۰ و ۱۱ و ۱۳ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۸ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲	موازی کاری ادارات مختلف در فعالیت‌های شهری
قانونی- اداری	کد ۶ و ۱۱ و ۲۰ و ۲۶	متنوع و کلی بودن قوانین شهری و سلیقه‌ای عمل کردن به قوانین
	کد ۳۰ و ۳۳	تفاوت در نگرش حاکم بر روابط شوراها و شهر و شهرداری
	کد ۳۱	گسترش فضای پارتی‌بازی و گرایش‌های فامیلی در سطح ادارات و ارگان‌های خدمات شهری
	کد ۲۷ و ۳۳	عدم عزم، اراده و اعتماد به نفس و قدرت ریسک‌پذیری
اقتصادی	کد ۲ و ۲۲ و ۲۵	عدم ساماندهی بازار
	کد ۲ و ۲۲ و ۲۵	ماهیت خدماتی بودن شهر ایلام و افزایش شغل‌های کاذب
	کد ۱۴	عدم شناخت پتانسیل‌های شهر و عدم بکارگیری و استفاده از پتانسیل‌های موجود
	کد ۱۰ و ۱۴ و ۳۳	عدم تحقق طرح‌های جامع و تفصیلی شهری

فصلنامه مطالعات عمران شهری

	وجود ضعف و اشکالات عمده در تدوین طرح جامع و	کد ۱۰ و ۱۴ و ۳۳
کالبدی-	تفصیلی	
فیزیکی	عدم مدیریت ترافیک شهر	کد ۱ و ۱۶ و ۲۲ و ۲۹ و ۳۰
	عدم فرهنگ درست رانندگی	کد ۱ و ۱۶ و ۲۲ و ۲۹ و ۳۰
	عدم رعایت استانداردها در خیابان‌بندی و ارتباط نقاط مختلف شهر با یکدیگر	کد ۱ و ۱۵ و ۱۶ و ۲۳ و ۲۵ و ۲۹ و ۳۰
	غیراستاندارد بودن معابر عمومی و پیاده‌روهای شهر	کد ۱ و ۱۵ و ۱۶ و ۲۳ و ۲۵ و ۲۹ و ۳۰
	عدم وجود یا عدم جانمایی پل عابر پیاده در خیابان‌های پر تردد	کد ۱ و ۱۵ و ۱۶ و ۲۳ و ۲۵ و ۲۹ و ۳۰
	فرسوده بودن اکثر بافت‌های شهری	کد ۱۸
	عدم ساماندهی حمل و نقل عمومی شهری و ناکارآمدی آن	کد ۱۸ و ۲۲ و ۲۵ و ۳۰
	کمبود پارکینگ‌های عمومی و خصوصی	کد ۲۵ و ۳۰
	کمبود مراکز خدمات شهری (مراکز خرید، درمانی، ورزشی، فضای سبز و ...)	کد ۱ و ۴ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۲۲ و ۲۵ و ۳۰ و ۳۲
	عدم توزیع مناسب مراکز خدمات شهری در کلیه نقاط شهر	کد ۱ و ۴ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۲۲ و ۲۵ و ۳۰ و ۳۲
	تغییر در کاربری‌های شهری و احداث کاربری‌های ناسازگار در مناطق مختلف شهری	کد ۲۵ و ۳۱ و ۳۲
	محدود بودن فضای شهری به علت توپوگرافی شهر	کد ۱۸ و ۲۰ و ۲۳
فرهنگی- اجتماعی	نهادینه نشدن فرهنگ درست مصرف آب و دفع فاضلاب	کد ۱ و ۱۵ و ۲۳
	عدم آگاه‌سازی شهروندان در زمینه فرهنگ شهرنشینی و رفتار و اخلاق اجتماعی	کد ۲ و ۳ و ۱۳
	وجود گرایش‌های قومی، قبیله‌ای در تصمیمات شهرداری، انتخاب شهردار، و ...	کد ۳ و ۴ و ۹ و ۱۵ و ۱۹ و ۳۱
	عدم آگاهی شهروندان در مورد حقوق شهروندی، وظایف شهرنشینی و عدم رعایت آن	کد ۳ و ۷ و ۱۲ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۱
	فراهم نبودن زمینه‌های مشارکت اجتماعی، فرهنگی شهروندان	کد ۳ و ۷ و ۱۲ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۱

	۳ و ۷ و ۱۲ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۴ و ۲۵ و ۳۲ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۱	عدم همراهی شهروندان با شهرداری در زمینه توسعه شهری و امورات شهری
	۳ و ۷ و ۱۲ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۴ و ۲۵ و ۳۲ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۱	عدم مطالبه‌گر بودن مردم از مدیریت استان و شهرداری
	کد ۲۰ و ۲۳ و ۳۲	کمبود امکانات و تجهیزات مدرن و ماشینی در امور توسعه، عمران، تعمیر و بازسازی زیرساخت‌های شهری
زیرساختی	۱ و ۱۵ و ۲۳	عدم وجود مسیل‌ها و کانال‌های استاندارد عبور آب در مواقع بحرانی
	کد ۱ و ۸	عدم دسترسی مطلوب و عدم استقبال شهروندان از فناوری اطلاعات برای انجام کارهای اداری و بانکی و ..
	کد ۱ و ۲ و ۵ و ۷ و ۱۰ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ و ۲۱	عدم وجود زیرساخت‌های استاندارد براساس طرح‌ها و چشم‌اندازهای شهر ایلام
نظارتی	کد ۱ و ۳ و ۱۶ و ۳۰ و ۳۲	وجود ساخت و سازهای غیرمتعارف و عدم برخورد قانونی با اینگونه ساخت و سازها
	کد ۳ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۳ و ۳۱	گسیل روستانشینان به حاشیه شهرها
	کد ۳ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۳ و ۳۱	شکل‌گیری محله‌های حاشیه شهر و سکونت‌گاه‌های غیررسمی و غیرقانونی
	کد ۳ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۳ و ۳۱	عدم توجه به پدیده حاشیه‌نشینی و مشکلات و معضلات آن
	کد ۶ و ۱۳	عدم نظارت بر مالکیت اراضی از سوی شهرداری و اداراتی از جمله منابع طبیعی
	کد ۲۶ و ۲۵	عدم نظارت صحیح و اصولی و بدون تخصص لازم
چالش	۱ و ۲۵ و ۳۲	عدم مدیریت صحیح پسماند و زباله
زیست-محیطی	۱ و ۲۵ و ۳۲	عدم وجود سیستم بازیافت مکائیزه
	کد ۲ و ۳ و ۱۷	وجود مشکلات زیست محیطی و بهداشتی در سطح شهر
	کد ۲۲ و ۲۵ و ۲۹	عدم ساماندهی مشاغل در نقاط شلوغ شهر (تمرکز بنگاه‌های معاملاتی، تعمیرکاران، جوشکاری‌ها و نقاط پر تردد شهر)
مالی-بودجه	کد ۲۸	عدم تسهیلات بانکی با نرخ سود کم برای ارائه به سرمایه‌گذاران

کد ۲۸	عدم احصاء فرصت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه شهری و عدم اطلاع‌رسانی در این زمینه
کد ۴ و ۵ و ۶ و ۲۳ و ۳۱	کمبود یا عدم وجود درآمدهای پایدار شهرداری
کد ۴ و ۵ و ۶ و ۲۳ و ۳۱	وابستگی به منابع درآمدی ناپایدار از جمله جرائم، عوارض، کمک‌ها
کد ۴ و ۵ و ۶ و ۲۳ و ۳۱	عدم وجود مدیریت هزینه و درآمد در مدیریت شهری
کد ۸ و ۹ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۷ و ۱۸ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۵ و ۲۶	کمبود اعتبارات عمرانی در جهت بازسازی، ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها

بخش کمی

اطلاعات جمعیت‌شناختی: آمار توصیفی حاصل از بررسی اطلاعات جمعیت‌شناختی ۸۰ نفر از کارشناسان حاکی از آن داشت که سن اکثر کارشناسان بین ۳۱ تا ۴۰ سال معادل ۵۵ درصد بوده است. همچنین اکثر کارشناسان پاسخگو مرد معادل ۷۳/۸ درصد و اکثر آنها متأهل با ۸۲/۵ درصد بوده است. سطح تحصیلات اکثر کارشناسان پاسخگو لیسانس و معادل ۳۸/۸ درصد می‌باشد. سابقه کار اکثر آنها بین ۶ تا ۱۰ سال معادل ۲۷/۵ درصد است و همچنین کارشناسان در سمت‌های مختلف از جمله مدیر، معاون، کارشناس، کارشناس امور اداری، مسئول اداره شهر، مسئول حراست، امور دفتری، کارشناس مسئول، رئیس امور اداری، حسابدار، بهداشت‌یار، بهداشت محیط، کارشناس تغذیه، کارشناس محیط، بازرسی، و . . . در دستگاه‌های مدیریتی شهر ایلام مشغول به کار بوده‌اند.

آمار استنباطی: در این قسمت با استفاده از نرم‌افزار SPSS به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته می‌شود. ابتدا با استفاده از آزمون‌های کلموگروف و اسمیرنوف نرمال و غیرنرمال بودن داده‌ها بررسی و سپس با استفاده از آزمون‌های دوجمله‌ای و فریدمن به بررسی فرضیات پرداخته می‌شود.

جدول (۴): بررسی نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

		چالش‌ها
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	۴/۳۸
	Std. Deviation	۰/۴۵۷
Most Extreme Differences	Absolute	۰/۲۰۴
	Positive	۰/۱۴۲
	Negative	-۰/۲۰۴
Kolmogorov-Smirnov Z		۰/۲۰۴
Asymp. Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول (۴) چون مقدار سطح معنی داری برای هر متغیر چالش‌ها کمتر از ۰/۰۵ درصد خطا می‌باشد بنابراین توزیع فراوانی گویه‌های این متغیرها غیرنرمال است.

آزمون فرضیات

سوال اول: مسائل و مشکلات مدیریت توسعه شهری شهر ایلام کدامند؟
فرضیه اول: مسائل و مشکلات مدیریت توسعه شهری ایلام مدیریتی، قانونی-اداری، اقتصادی، کالبدی-فیزیکی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی، نظارتی، زیست-محیطی و مالی-بودجه ای می‌باشد.

جدول (۵): آزمون دوجمله‌ای مسائل و مشکلات مدیریت توسعه شهری ایلام

فرضیه	تعریف گروه‌ها	تعداد	نسبت مشاهده شده	نسبت	سطح معنی داری
مدیریتی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۲	۰/۰	۰/۰۰۰
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۱	۰/۶	
	جمع کل		۱	۰/۶	
قانونی-اداری	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۷	۰/۱	۰/۰۰۰
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۳	۰/۹	
	جمع کل		۸۰	۰/۹	

فصلنامه مطالعات عمران شهری

			۱	۸۰	کل	جمع	
اقتصادی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۶	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۴	۰/۹			
	جمع	کل	۱	۸۰			
کالبدی- فیزیکی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۱	۰/۰	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۹	۱			
	جمع	کل	۱	۸۰			
فرهنگی- اجتماعی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۱	۰/۰	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۹	۱			
	جمع	کل	۱	۸۰			
زیرساختی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۱۱	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۶۹	۰/۹			
	جمع	کل	۱	۸۰			
نظارتی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۶	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۴	۰/۹			
	جمع	کل	۱	۸۰			
زیست- محیطی	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۷	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۳	۰/۹			
	جمع	کل	۱	۸۰			
مالی- بودجه‌ای	گروه ۱	کوچکتر و مساوی ۳	۹	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰	
	گروه ۲	بزرگتر از ۳	۷۱	۰/۹			
	جمع	کل	۱	۸۰			

با توجه به جدول (۵) همانطور که مشاهده می‌شود چون سطح معنی‌داری برای تمامی چالش‌های مدیریت توسعه شهری ۰/۰۰۰ شده و کمتر از ۰/۰۵ خطا می‌باشد بنابراین می‌توان گفت بین دو گروه تفاوت معناداری یافت شده است. از طرفی چون میانگین نظر اکثر افراد پاسخ‌دهنده در رابطه با این چالش‌ها بیشتر از ۳ (میانگین مورد نظر آزمون) می‌باشد در نتیجه فرضیه H1 تایید می‌شود یعنی با احتمال ۹۰٪ مسائل و مشکلات مدیریت توسعه شهر ایلام مدیریتی، قانونی-اداری، اقتصادی، کالبدی-

فیزیکی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی، نظارتی، زیست-محیطی و مالی-بودجه ای می‌باشد.

سوال دوم: اولویت مسائل و مشکلات توسعه شهری شهر ایلام چگونه است؟
حال در ادامه به اولویت‌بندی مسائل و مشکلات مدیریت توسعه شهری از نظر کارشناسان می‌پردازیم. برای این منظور از آزمون فریدمن استفاده شد.

جدول (۶): آزمون فریدمن

تعداد	۸۰
Chi-Square	۲۵/۹۳۳
درجه آزادی	۸
سطح معنی داری	۰/۰۰۱

جدول (۷): آماره‌های فراوانی چالش‌های مدیریت توسعه شهری

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم	میانگین رتبه‌ها	رتبه‌ها
مدیریتی	۸۰	۴/۴۵	۰/۵۶۵	۲/۴۰	۵	۵/۰۴	۴
قانونی-اداری	۸۰	۴/۴۰	۱/۰۶	۱	۵	۶/۰۱	۱
اقتصادی	۸۰	۴/۴۵	۰/۷۷۴	۱	۵	۵/۴۱	۳
کالبدی-فیزیکی	۸۰	۴/۴۸	۰/۴۵۶	۲/۹۳	۵	۴/۶۶	۶
فرهنگی-اجتماعی	۸۰	۴/۳۱	۰/۴۹۲	۲/۶۳	۵	۴/۴۰	۹
زیرساختی	۸۰	۴/۱۶	۱/۱۲۳	۱/۳۳	۵	۴/۸۰	۵
نظارتی	۸۰	۴/۳۹	۰/۸۵۲	۱/۸۳	۵	۵/۴۸	۲
چالش زیست-محیطی	۸۰	۴/۲۸	۰/۷۰۷	۲/۷۵	۵	۴/۵۹	۸

در جدول (۶) آزمون فریدمن مجذور کا ۲۵/۹۳۳ را نشان می‌دهد و با توجه سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ و درجه آزادی ۸ می‌توان نتیجه گرفت که نظر کارشناسان در رابطه با چالش‌های مدیریت توسعه شهری مورد مطالعه متفاوت است. در جدول (۷) آماره-های میانگین، انحراف معیار، مینیمم، ماگزیمم امتیازات و میانگین رتبه‌های هر یک از متغیرها نشان داده شده که با توجه به جدول می‌توان گفت که چالش قانونی-اداری دارای بالاترین رتبه و چالش‌های نظارتی، اقتصادی، مدیریتی، زیرساختی، کالبدی-فیزیکی، مالی بودجه‌ای، زیست‌محیطی و فرهنگی اجتماعی به ترتیب در رتبه‌های بعدی می‌باشند و براساس نظر کارشناسان و نتایج به دست آمده که در جداول بالا نشان داده شده است می‌توان گفت از نظر کارشناسان چالش قانونی - اداری از مهمترین چالش‌های مدیریت توسعه محدوده مورد مطالعه شناخته شد و سایر چالش‌ها در رده‌های بعدی قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌ها و مشکلات مدیریت توسعه شهری در شهر ایلام بود. این پژوهش از نوع روش‌های تحلیلی^۰ اکتشافی بود که با استفاده از ترکیب دو روش کیفی و کمی انجام گرفته است. چنانچه از نتایج برمی‌آید چالش‌ها و مشکلات توسعه شهر ایلام از نظر مدیران و کارشناسان مدیریت شهری مدیریتی، قانونی-اداری، اقتصادی، کالبدی-فیزیکی، فرهنگی-اجتماعی، زیرساختی، نظارتی، زیست-محیطی و مالی-بودجه ای می‌باشند و مهمترین چالش در مدیریت توسعه شهر ایلام چالش قانونی^۰ اداری عنوان شد. متنوع و کلی بودن قوانین شهری و سلیقه‌ای عمل کردن به قوانین، تفاوت در نگرش حاکم بر روابط شوراهای شهر و شهرداری، گسترش فضای پارتنری بازی و گرایش

فامیلی در سطح ادارات و ارگان‌های خدمات شهری و عدم عزم، اراده و اعتماد به نفس و قدرت ریسک‌پذیری در بین ارگان‌ها و نهادهای شهری از عمده دلایل ایجاد چالش قانونی^۵ اداری می‌باشد. پیشنهاد کارشناسان در رابطه با حل این مشکل و بهبود وضعیت مدیریت توسعه شهری در زمینه چالش قانونی- اداری تدوین قوانین و مقررات و رعایت آن براساس آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، تشکیل شورای مشورتی و تقسیم کار بین شورا و شهرداری و جلوگیری از فساد اداری و برخورد با درخواست‌های نامتعارف است. این نتیجه با پژوهش‌های حلاجیان و شاد (۱۳۹۴)، پرهیزکار و فیروزبخت (۱۳۹۰)، ایراندوست و امینی (۱۳۹۰)، رهنمایی و همکاران (۱۳۸۸) هم‌راستا می‌باشد.

در نهایت باید بیان کرد که شهرهای کوچک و به‌ویژه شهر کوچک ایلام با مشکلات و چالش‌های زیادی در رابطه با مدیریت توسعه شهری روبه‌رو هستند که پیمودن مسیر توسعه در اینگونه شهرها را با مشکل مواجه ساخته است. اینگونه شهرها به دلیل کوچک بودن همواره مورد بی‌توجهی و عدم حمایت از سوی مسئولین قرار گرفته‌اند و مشکلات داخلی در این شهرها را دوچندان نموده است. مدیران و مسئولان شهری برای حل مشکلات مدیریت توسعه شهرهای خود می‌بایست ابتدا به شناسایی چالش‌ها بپردازند و سپس به‌منظور حل و بهبود وضعیت موجود راهکارهایی را ارائه و در دستور کار خود به صورت برنامه‌ریزی شده و مدون قرار دهند.

پیشنهادات

- پیشنهاد می‌شود که مدیران شهری در زمینه‌های ذیل اقدامات مؤثری انجام دهند:
- ساماندهی انتصاب اعضا براساس شایسته‌سالاری
 - استفاده از توان بومی و محلی متخصص در حوزه شهری
 - آموزش تخصصی کارکنان و تقویت اعتماد به نفس در بین آنها
 - ایجاد ثبات مدیریتی در رده‌های مدیران

- تدوین قوانین و مقررات و رعایت آن براساس آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها
- تشکیل شورای مشورتی و تقسیم کار بین شورا و شهرداری
- ایجاد اشتغال و درآمدزایی به منظور جلوگیری از ایجاد مشاغل کاذب
- شناسایی ظرفیت‌های و پتانسیل‌های موجود شهر برای سرمایه‌گذاری
- ایجاد خدمات شهری با کیفیت و توزیع عادلانه آن (مرکز خرید، مرکز درمانی، فضای سبز، فضای ورزشی، ...)
- جلوگیری از توسعه افقی شهر و مدیریت اراضی شهر
- توجه به نما و منظر شهری
- تقویت روحیه مشارکت اجتماعی در بین شهروندان
- استفاده از امکانات و تجهیزات مدرن در کارهای عمرانی شهری
- بازسازی، تعمیر و ایجاد کانال‌های مسیل آب و فاضلاب
- استفاده از فناوری اطلاعات در امورات شهری
- برخورد با ساخت و سازهای غیرمتعارف
- نظارت اصولی و تخصصی بر ساخت و سازها
- مدیریت پسماند زباله و تفکیک زباله‌ها به منظور بازیافت
- انتقال مشاغل متمرکز و پیر سر و صدا در مرکز شهر به نواحی حاشیه شهر و توزیع متعادل آن (از جمله ساختمان پزشکان، بنگاه‌های معاملاتی، میوه فروشان، ...)
- ایجاد مشوق برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تسهیل مسیر سرمایه‌گذاری
- تأمین منابع مالی و درآمدی پایدار از طریق ظرفیت‌های اقتصادی شهر
- همچنین به پژوهشگران و محققان آینده پیشنهاد می‌شود به منظور توسعه تحقیقات در زمینه مدیریت توسعه شهری به این موارد توجه نمایند:
- انجام پژوهش در زمینه مدیریت توسعه شهری با قلمرو موضوعی محدودتر (به طور مثال بررسی چالش‌های زیست‌محیطی مدیریت توسعه شهری).

- عملیاتی کردن راهکارهای مدیریت توسعه شهری و بررسی نتایج آن (به صورت پژوهش‌های مطالعه موردی)
- بررسی و شناسایی چالش‌های توسعه شهری از دیدگاه شهروندان
- بررسی و مقایسه نتایج این پژوهش با پژوهش‌های سایر شهرهای داخلی و خارجی
- استفاده از روش‌های پژوهشی نوین و مدرن

منابع

- ایراندوست، کیومرث، امینی، امین، (۱۳۹۰)، «ارزیابی چالش‌های مدیریت شهرهای کوچک اندام از دید گروه‌های ذی نفوذ»، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۱، ۱۰۸-۹۱.
- پرهیزکار، اکبر، فیروزبخت، علی، (۱۳۹۰)، «چشم انداز مدیریت شهری در ایران با تأکید بر توسعه پایدار شهری»، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال ۸، شماره ۳۲، ۴۳-۶۶.
- تقوایی، علی‌اکبر و رسول تاجدار؛ (۱۳۸۸)، «درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی»، مدیریت شهری، شماره ۲۳.
- حلاجیان، ابراهیم، شاد، علی‌امین، (۱۳۹۴)، «شناسایی و تدوین استراتژی‌های مؤثر مدیریت استراتژیک توسعه شهری شهرستان رامسر»، مدیریت شهری، شماره ۴۰، ۴۱۸-۳۹۹.
- خواجه‌بیان، داتیس، راد، سعید، (۱۳۸۹)، «تدوین مدل هدایتگر مدیریت شهری برای توسعه کارآفرینی»، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۲، شماره ۳، ۱۳۱-۱۱۹.
- رضوانی، محمدرضا، علی، گلی، اکبریان‌رونیزی، سعیدرضا، (۱۳۸۶)، «نقش و عملکرد شهرهای کوچک در توسعه روستایی با استفاده از روش تحلیل شبکه (دهستان رونیز؛ شهرستان استهبان)»، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۱، ۵۸-۴۵.
- رضوی‌الهاسم، بهراد، موسایی، میثم، (۱۳۸۸)، «تحلیل (SWOT) مشارکت شهروندی در طراحی الگوهای برنامه ریزی مدیریت شهری (مطالعه موردی شهر تهران)»، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۷، ۱۹۵-۱۶۱.
- رهنما، محمدرحیم، صادقی، مجتبی، (۱۳۹۱)، «شناسایی و سنجش بسترهای بایسته برای الگوی مدیریت استراتژیک شهری (مطالعه موردی شهر مشهد)»، پژوهش‌های برنامه‌ریزی شهری، دوره ۳، شماره ۹، صفحه ۲۱-۳۴.
- رهنمایی، محمدتقی، شعبانی‌فرد، محمد، سراسکانرود، محمد، (۱۳۸۸)، «توسعه استراتژیک شهرهای میانی ایران با تأکید بر رویکرد CDS راهی به سوی توسعه منطقه‌ای»، فصلنامه جغرافیایی آمایش، دوره ۱، شماره ۱.
- زبردست، اسفندیار، (۱۳۸۳)، «نازده شهر»، تهران: مرکز مطالعاتی و تحقیقات شهرسازی و معماری.

- شیخ‌الاسلامی، علیرضا، (۱۳۸۵)، «تنگناها و محدودیت‌های مدیریت کانون‌های شهری کوچک استان همدان»، فصلنامه جغرافیایی آمایش، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر، سال اول، شماره ۱، ۲۵-۱۰.
- صرافی، مظفر، (۱۳۷۷)، «مبانی برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای»، تهران: دانشگاه علم و صنعت، مرکز انتشارات، چاپ سیزدهم.
- فنی، زهره، (۱۳۸۲)، «شهرهای کوچک رویکردی دیگر در توسعه منطقه‌ای»، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها.
- کاظمیان، غلامرضا و نوید سعیدرضوانی (۱۳۸۳)، «امکان‌سنجی واگذاری وظایف جدید به شهرداری‌ها»، جلد چهارم، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور.
- کاظمیان، غلامرضا و میرعابدینی، سیده‌زهره، (۱۳۹۰)، «آسیب‌شناسی مدیریت یکپارچه شهری در تهران از منظر سیاستگذاری و تصمیم‌گیری شهری»، نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، شماره ۴۶، ۳۸-۲۷.
- معصوم، جلال، (۱۳۸۰)، «مشکلات مدیریت شهرهای کوچک»، ماهنامه شهرداری‌ها، سال سوم، شماره ۲۸، ۱۳-۵.
- نظریان، اصغر و رحیمی، محمد (۱۳۹۱)، «تحلیل الگوی مدیریتی شهر تهران»، پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۸۱، ۱۲۶-۱۱۱.
- Bell, D. and Jayne, M (2006), Small Cities; Urban experience beyond the metropolis , London, Routledge. *Planning*, pp 213-222.
- Brennan, C. Hoene, C (2003), Demographic change in small cities, 1990' 2000 , *Research Brief on America's Cities*, pp, 342-361.
- Gao, Lei, Durnota, Bohdan, Ding, Yongsheng, Dai, Hua (2012), *An agent-based simulation system for evaluating gridding urban management strategies*", DOI:10.1016/j.knosys.2011.07.018
- McGill, Ronald, (1998), Urban Management in Developing Country , *Cities*, Vol. 15, No. 6, PP. 463-471.
- National Association of Municipalities of the Republic of Bulgaria (2003),. Small Cities Capacity Building Strategy. *National Association of Municipalities of the Republic of Bulgaria*.
- Schrank, D. L and Farnsworth, S. P (1999), Small city synthesis of transportation planning and economic and economic development: user s guides , *Texas Department of Transportation*.

- Song, G. , Zhou, L. , & Zhang, L, (2011), Institutional design for strategic environmental assessment on urban economic and social development planning in China . *Environmental Impact As.* , (6) sessment Review, 31.

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی